

Katalog wystaw
Instytutu Śląskiego
2024

INSTYTUT ŚLĄSKI

Kontakt:

Joanna Siek

+48 530 850 169

Katarzyna Rząsa

+48 531 413 489

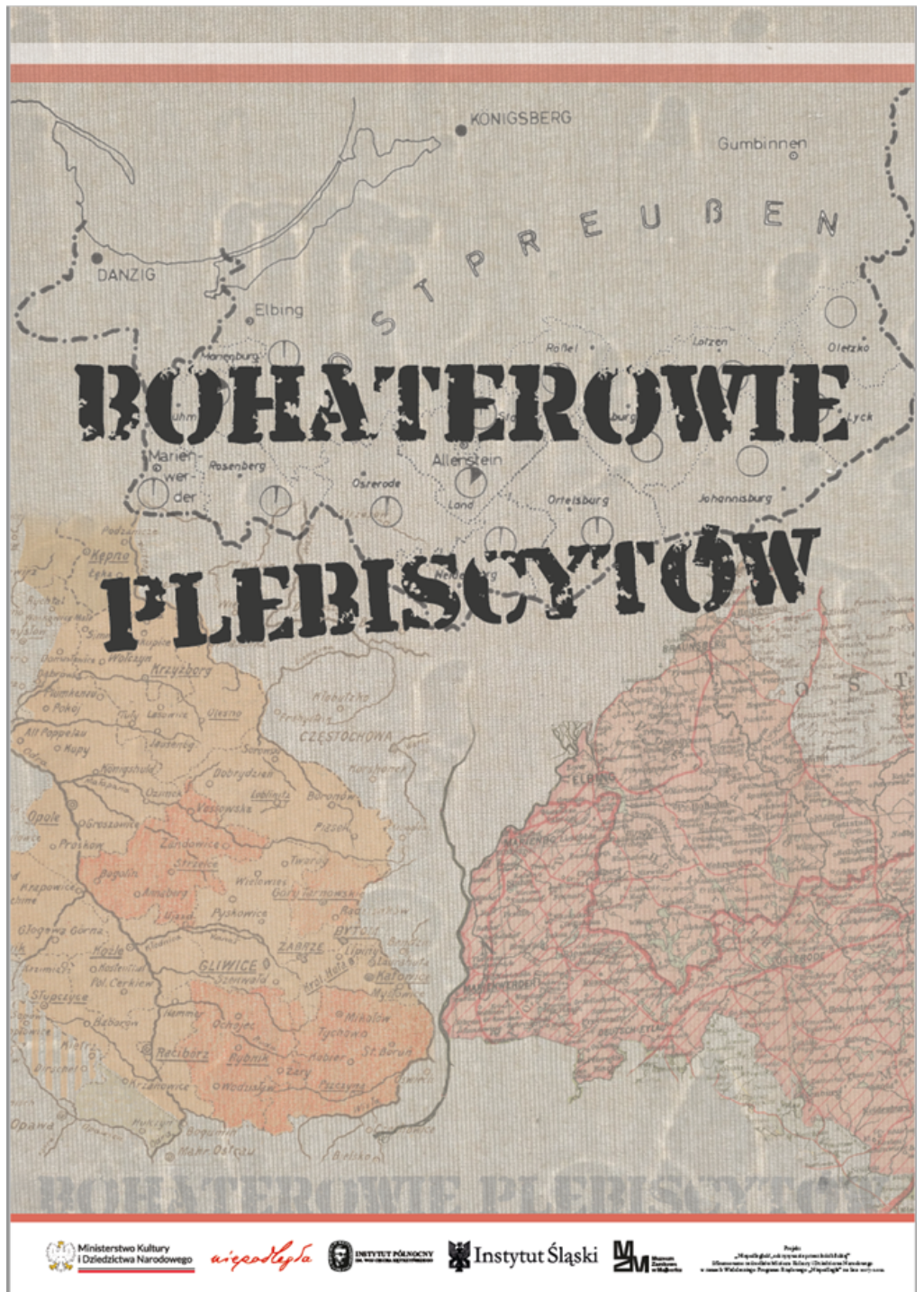
Michał Pelczarski

+48 570 149 613

„Bohaterowie Plebiscytów”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 17
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 100 cm; szer. 70 cm; grubość 8 mm.

„Druh Mietek i druhna Hania”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 20
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 100 cm; szer. 150 cm; grubość 8 mm.

„40 lat temu na Górze Św. Anny 21 czerwca 1983 r.”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 8
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 100 cm; szer. 70 cm; grubość 8 mm.

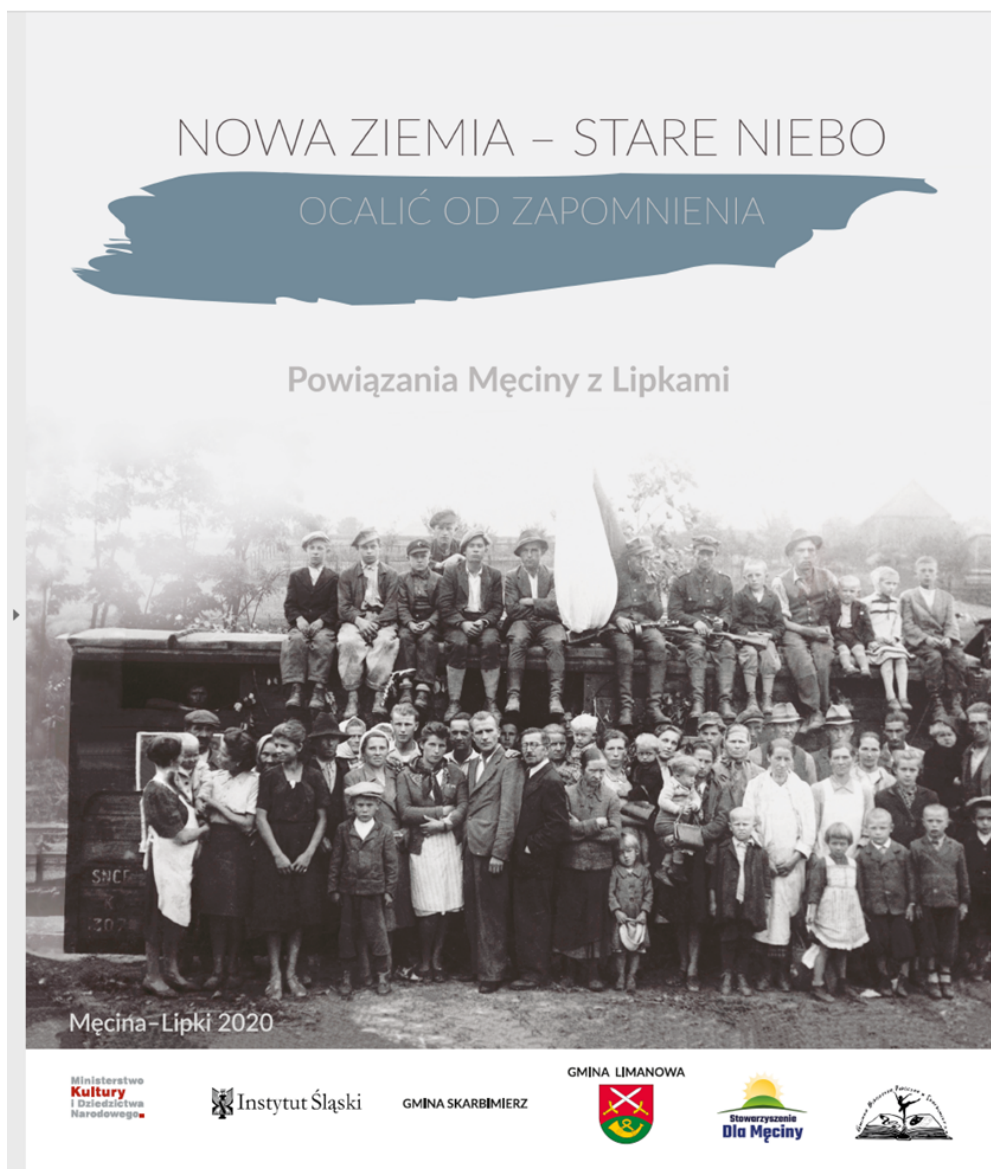

„Nowa ziemia – stare niebo. Ocalić od zapomnienia. Powiązania Męciny z Lipkami”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 26 + baner
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 122 cm; szer. 100 cm; grubość mm.

„Odzyskane - Zagospodarowane - Zdemitologizowane. Miejsca i ludzie Ziemi Zachodnich i Północnych 1945-2020”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 12
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 100 cm; szer. 70 cm; grubość mm.

ODZYSKANE ZAGOSPODAROWANE ZDEMITOLOGIZOWANE

Miejsca i Ludzie Ziemi Zachodnich i Północnych 1945—2020

MIGRACJE

W wyniku decyzji amerykańskich... W 1945 r. na konferencji w Poczdamie...

W wyniku tych postanowień... W 1945 r. w ramach...

W 1945 r. rozpoczęły się... W 1945 r. w ramach...

Okres 240 tys. amerykańskich... W 1945 r. w ramach...

W latach 1947-1950... W 1945 r. w ramach...

W 1945 r. w ramach...

RECOVERED RECLAIMED DEMYTHOLOGIZED

PLACES AND PEOPLE IN THE WESTERN AND NORTHERN TERRITORIES IN 1945—2020

MIGRATIONS

By a decision of the victorious powers... The decision reached from these former German lands...

WIEDERGEGEWONNEN BEWIRTSCHAFTET ENTMYTHOLOGISIERT

ORTE UND MENSCHEN DER WEST- UND NORDGEBIETE 1945—2020

MIGRATIONEN

Als Folge der im Juli getroffenen... W 1945 r. w ramach...

Wytwórca Zachęci... Wytwórca Zachęci...

Wytwórca Zachęci... Wytwórca Zachęci...

„Śląska nagroda braci Wawrzyńków w Instytucie Śląskim”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 15
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 100 cm; szer. 70 cm; grubość mm.

ŚLĄSKA NAGRODA BRACI WAWRZYŃKÓW W INSTYTUCIE ŚLĄSKIM

JUBILEUSZ 30-LECIA NAGRODY
IM. JANA I WOJCIECHA WAWRZYŃKÓW

„Ziemia Kozielska w czasie powstań i plebiscytu”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 18
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 100 cm; szer. 70 cm; grubość mm.

Organizator:	Główny Sponsor i Honorowy Mecenas:	Partnerzy:	Patronat medialny:
  	 	 	

Sfinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022, w ramach projektu Ślązacy dla Niepodległej - Ten dwudziesty plebiscyt i.c.z.n.k.

„100. rocznica Związku Polaków w Niemczech na Ziemi Kozielskiej”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 13
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 84 cm; szer. 59 cm; grubość mm.

100. Rocznicą Związku Polaków w Niemczech na Ziemi Kozielskiej

Po zakończeniu I wojny światowej, po powstaniach śląskich i po podziale Górnego Śląska pomiędzy Polskę i Niemcy, na Śląsku pozostało ponad pół miliona osób identyfikujących się jako Polacy. Część z nich skorzystała z możliwości wyjazdu do Polski, ale większość nie chciała opuścić ziemi swoich przodków. Ci którzy zostali w granicach państwa niemieckiego w sporej części poddali się germanizacji, jednak równie liczna grupa wybrała trwanie przy polskiej kulturze i języku. Ale nie byli to jedyni Polacy żyjący w Niemczech, w podobnej sytuacji znaleźli się mieszkańcy Warmii i Mazur.

Inne grupy to potomkowie tych, którzy podczas rewolucji przemysłowej szukając pracy osiedlili się w głębi Niemiec i w Berlinie. Na podstawie oficjalnych niemieckich spisów ludności szacuje się, że 100 lat temu w Niemczech żyło ponad 1,5 mln Polaków. To oni założyli Związek Polaków w Niemczech.

Wystawa przygotowana została w 100 rocznicę przeprowadzonego w Berlinie w roku 1922 zjazdu założycielskiego Związku Polaków w Niemczech przez Muzeum Ziemi Kozielskiej przy współpracy z Instytutem Śląskim w Opolu. Część merytoryczną przygotował Bolesław Bezeg, opracowanie graficzne Dariusz Herbowski.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Organizator:

Instytut Śląski

MBP

„Ślężacy dla Niepodległej. Trwanie - wiara - nadzieja - walka”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 25
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 120 cm; szer. 100 cm; grubość mm.

Ślężacy dla Niepodległej

Rok 2019
Rokiem
Powstań Śląskich

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie ustanowienia roku 2019 Rokiem Powstań Śląskich

*Śląsk właśnie dał całej Polsce przykład wytrwałości i niezłomności
w służbie idei narodowo-państwowej*

Eugeniusz Kwiśkiewicz

Powstania Śląskie są niezwykle ważnymi wydarzeniami historii Śląska i historii Polski. Trzy Powstania Śląskie z lat 1919, 1920, 1921 niosą przesłanie dla przyszłych pokoleń. Powstańcza walka o powrót do Polski piastowskiego Górnego Śląska cechowała się wyjątkową konsekwencją i skutecznością. Mimo trwającego kilka wieków oddzielenia regionu od reszty ziem ojczyzny i stoczonych przez niemiecką administrację polityki germanizacyjnej pokoleń przetrwała. Było to głównie zasługą kobiet – matek Śląskich, które z pokolenia na pokolenie przekazywały swoim dzieciom i wnukom znajomość języka polskiego, głównie poprzez modlitwy, tradycje i zwyczaje, a także uczyły swoje dzieci historii Polski. To one – matki Śląskie wychowywały polskich patriotów, którzy w godzinie próby nie zawahali się chwycić za broń i walczyć o to, aby Śląsk powrócił do Polski.

Dzięki bohaterskim zrywom powstańców Śląskich, na których czele stali Wojciech Korfańcy oraz Alfons Zgrzebiński, ich determinacji oraz hojnej daniinie krwi znacząca część Górnego Śląska została w 1922 r. ostatecznie włączona do odradzającej się II Rzeczypospolitej.

Wybitny mąż stanu i wielki przywódca ludu Śląskiego Wojciech Korfańcy całe życie przeżył ofiarne w nieustającej służbie dla Śląska i Polski. Podczas Powstań Śląskich okazał się genialnym strategiem i dyplomcą. Zorganizował polską administrację na obszarach powstańczych, nie dopuścił do zniszczenia górnośląskiego potencjału gospodarczego i doprowadził do przekazania go Polsce w pełnej sprawności produkcyjnej, co w zasadniczy sposób przyczyniło się do rozwoju gospodarczego II Rzeczypospolitej. To potencjał Górnego Śląska umożliwił m.in. budowę magistrali węglowej i ulatwił budowę Gdyni czy Centralnego Okręgu Przemysłowego.

Powstania Śląskie stanowią jedną z najpiękniejszych kart w dziejach narodu polskiego, są końcowym akordem procesu jednoczenia ziem polskich w okresie poroboczeniowym. Patriotyzm powstańców; ich umiłowanie polskości, rozsądek oraz hart ducha tworzą ciągle aktualny wzorec do naśladowania. Niech męstwo, wierna służba i miłość do Ojczyzny, którymi wykazali się powstańcy Śląscy, będą drogowskazem postępowania i wzorem życia dla przyszłych pokoleń, a powstanieczy czyny niech pozostaną wyrazem najwyższego patriotyzmu w wymiarze ogólnonarodowym i państwowo-twórczym.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wyraża wdzięczność za wkład pokoleń ludu Śląskiego w walkę o niepodległość Rzeczypospolitej, a potem jej odnowę, oraz za wywarce istotnego wpływu na kształt granic odrodzonego i niepodległego państwa polskiego i ustanawia rok 2019 Rokiem Powstań Śląskich.

Marszałek Sejmu: M. Kuchciński
Uchwała Sejmu Śląskiego

Rezolucja Sejmiku Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 roku

Sejmik Województwa Opolskiego nawiązując do 100. rocznic związaną z upamiętnieniem Powstań Śląskich w kolejnych latach 2019, 2020 oraz 2021 oddaje hołd powstańcom, walczyącym o przyłączenie Górnego Śląska do nowopowstałej Polski. Pamiętamy też, że naprzeciw powstańcom stanęli ci Ślązacy, którzy czując się Niemcami optowali za pozostaniem ich ziem w granicach Niemiec. Niejednokrotnie rodziny żyjące na tej ziemi w bolesny sposób doświadczyły tragicznych przeżyć tamtego czasu, gdzie brat stał przeciwko bratu.

W duchu chrześcijańskiej tradycji i polsko-niemieckiego pojednania pragniemy oddać cześć wszystkim Ślązacom poległym w tym konflikcie. Wydarzenia sprzed 100 lat zmieniły bieg historii, a część Górnego Śląska po zmianie granicy znalazła się w granicach odrodzonego Państwa Polskiego.

Symbolem tych wydarzeń stała się Góra św. Anny, gdzie upamiętniono te wydarzenia, najpierw przed wojną pomnikiem poświęconym stronie niemieckiej, a później po wojnie stronie polskiej. Pomnik Czynu Powstańczego, na wiele lat stał się głównym miejscem uroczystości poświęconych pamięci poległych w powstaniach Śląskich.

Obecnie Pomnik i Amfiteatr na Górze św. Anny wymaga pilnego remontu i w związku z tym, Sejmik Województwa Opolskiego zwraca się do Prezydenta RP i Rządu RP z apelem o dołożenie wszelkich starań, aby to miejsce – w 100. rocznic tamtych wydarzeń – w godny sposób uczcić, ale też informowało o tej niełatwej historii naszej ziemi w duchu słów wypowiedzianych przez Jana Pawła II na tej górze: „ze zmiata ta wciąż potrzebne jest wieloletnie pojednanie”.

Uchwała Sejmiku Śląskiego z dnia 14 stycznia 2019 r.

w sprawie ogłoszenia roku 2019 Rokiem Stulecia Wybuchu I Powstania Śląskiego

Na podstawie art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2018 roku, poz. 913 z późn. zm.) oraz § 18 a ust. 2 pkt 4 Statutu Województwa Śląskiego (Dz. Urz. Woj. Śl. z 2017 roku, poz. 6351 z późn. zm.) Sejmik Województwa Śląskiego

uchwala:

- § 1. Ogłasza się rok 2019 Rokiem Stulecia Wybuchu I Powstania Śląskiego.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Śląskiego.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku
Województwa Śląskiego
Jan Kawalok

„Ślężacy dla Niepodległej. Już plebiscyt tu nadchodzi”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 25
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 120 cm; szer. 100 cm; grubość mm.

„Ślężacy dla Niepodległej. Ten dwudziesty pierwszy roczek”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 25
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 120 cm; szer. 100 cm; grubość mm.

*Instytut Śląski
w Opolu*

*Ten
DWUDZIESTY PIERWSZY
roczek*

*PLEBISCYT - wola - kartka
i
POWSTANIE - czyn - krew*

„Ślężacy dla Niepodległej. Jeszcze nasza wiara słynie”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 25
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 120 cm; szer. 100 cm; grubość mm.

„Powstańcy śląscy – patroni ulic Opola”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 22
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 100 cm; szer. 150 cm; grubość mm.

„Polska zadanie na całe życie”

Specyfikacja wystawy:

- ilość plansz: 11
- jednostronna/dwustronna
- zewnętrzna/wewnętrzna
- rozmiar: wys. 100 cm; szer. 70 cm; grubość 8 mm.

Okladka „Małego Polaka w Niemczech”
1932, nr 1

Okladka „Małego Polaka w Niemczech”
1936, nr 4

Okladka „Małego Polaka w Niemczech”
1934, nr 3

Okladka „Małego Polaka w Niemczech”
1931, nr 1

Okladka „Małego Polaka w Niemczech”
1931, nr 2

Przygotowała: Małgorzata Błach-Margot
Projekt: Andrzej Samejwaś
Zdjęcia: Jerzy Stępiński

Polska zadanie na całe życie

Prasa polska była ważnym źródłem informacji kulturalnych, gospodarczych i politycznych, a także treści rozrywkowych dla mniejszości polskiej żyjącej w latach międzywojennych zagranicą, w tym dzieci i młodzieży. Miesięcznik „Mały Polak w Niemczech” ukazywał się od 1 sierpnia 1925 r. do roku 1939 i był dodatkiem do pisma „Polak w Niemczech”, które członkowie Związku Polaków w Niemczech otrzymywali bezpłatnie.

Ważną częścią „Małego Polaka” był dział korespondencyjny, w ramach którego dzieci mogły dzielić się swoimi wrażeniami z Wujaszkiem Frankiem. Na łamach pisma ukazywało się także wiele propozycji na spędzenie wolnego czasu, kształtujących zarazem ducha patriotyzmu. Znajdziemy w nim krótkie opowiadania i wierszyki, ćwiczenia kaligraficzne, propozycje zabaw grupowych, krzyżówki, rebusy, łamigłówki, zagadki.

Wystawą „Polska – zadanie na całe życie” pragniemy przenieść Państwa w czasie i zachęcić do wspólnej zabawy.

Zaprezentowane na wystawie poszczególne numery „Małego Polaka w Niemczech” znajdują się w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Opolskiego, w zbiorze archiwalnym Związku Polaków w Niemczech – ludzi spod znaku Rodła, zgromadzonym przez Helenę Lehr i Edmunda Osmańczyka.

